

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ЗАГРОЗИ БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЮ В УКРАЇНІ

З. С. ВАРНАЛІЙ, д-р екон. наук, проф.,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
03022 Україна, м. Київ, вул. Васильківська, 90-А
vzs1955@gmail.com

Бізнес-адміністрування охоплює широке коло завдань, зокрема: аналіз конкурентоспроможності фірм і привабливості ринків; розробку стратегічного плану управління компанією; організацію та управління структурними підрозділами компанії; антикризове управління тощо. Як справедливо зазначає Войнаренко М.П. «бізнес-адміністрування – це діяльність, спрямована на системний підхід до покрокової та узгодженої організації всіх процесів господарської діяльності та аспектів функціонування підприємства з метою ритмічної роботи організації, задоволення потреб споживачів та дотримання високих темпів зростання обсягів реалізації, формування та дотримання позитивного іміджу підприємства, ефективного використання всіх видів ресурсів...» [2, с.50].

Водночас, системному та комплексному бізнес-адмініструванню перешкоджає низка загроз. Загрози бізнес-адмініструванню – це сукупність реальних чи потенційно можливих явищ і чинників, що створюють небезпеку для реалізації основних принципів та механізмів дії бізнес-адмініструванню.

Вкрай негативний вплив на систему бізнес-адміністрування в Україні мають інституціональні загрози як якісні викривлення інституційних форм фінансово-економічної системи держави. Основними інституціональними загрозами в Україні на сучасному етапі є: тіньова економіка, корупція, тіньова парадержава, рейдерство та непродуктивний відплив капіталу. Саме ці форми і загроз є найбільшими за обсягами, соціально-економічними наслідками та реальними загрозами бізнес-адмініструванню в Україні.

Ключовою формою вияву інституціональних ризиків будь-якої країни є тіньова економіка. Тіньова економіка – це економічна діяльність суб'єктів господарювання, яка не враховується, не контролюється і не оподатковується державою та (або) спрямована на отримання доходу шляхом порушення чинного законодавства. Системними наслідками тінізації в Україні є: втрата дієвості важелів грошово-кредитної політики внаслідок значного обсягу оборотів гривневої та валютної маси, який не підпадає під регулювання засобами банківської системи; втрата дієвості фіскальних інструментів, марнотратство дефіцитних бюджетних ресурсів; втрата потенціалу соціальної політики, занепад соціальної сфери, поширення тіньової зайнятості, зростання диференціації доходів населення; зниження рівня нагромадження в суспільстві та втрата ним інвестиційного потенціалу; гальмування переходу до інноваційної моделі розвитку у зв'язку з недостатнім розвитком інвестування та неефективним відтворенням людського капіталу тощо [1, с. 353-354].

Не менш важливою інституціональною загрозою є корупція. За даним показником Україна станом на 2017 рік знаходиться на найнижчих позиціях серед усіх країн-учасниць дослідження ЕУ. Як соціальне явище корупція існує в певних інституціональних рамках, в яких економічні, політичні, правові, соціальні процеси впливають на неї, а корупція, у свою чергу, чинить зворотній вплив на ці сфери.

Вкрай небезпечною, специфічною та багаторівневою формою інституціональної деформації економіки України є тіньова парадержава. Тіньова парадержава – це утворення макроекономічного рівня державного типу, в якому, внаслідок високого рівня корупції та тінізації, державні послуги та суспільні блага розподіляються за ринковими принципами. У такому утворенні остаточно формуються та ефективно діють корупційні ринки державних послуг та суспільних благ. Тіньова парадержава включає ринки: адміністративно-господарських рішень, державних посад, кадрової політики, державних привілеїв, державної освіти та науки, державного захисту прав та свобод громадян, виборчу систему тощо. Інституціональним базисом існування та розвитку тіньової парадержави є високий рівень тіньової економіки та корупції [1, с. 356-357].

Загрозливою інституціональною деформацією в Україні є рейдерство як недружнє поглинання компаній і перерозподіл власності й корпоративних прав. Разом з тим, недружні поглинання «по-українськи» найчастіше зводяться до силових захоплень підприємств під прикриттям законних або псевдозаконних підстав.

Інституційною загрозою також є непродуктивний відплив капіталу – це операції, які мають протиправний характер або є неефективним для країни. До них належать операції з метою оптимізації умов інвестування, ухилення від оподаткування, легалізації коштів тощо. Основними каналами та схемами непродуктивного виведення капіталів є: операції у сфері зовнішньоекономічної діяльності; інвестиційні операції; операції з цінними паперами, фіктивного страхування та перестраховування тощо.

Наявність та подальший розвиток інституційних загроз бізнес-адмініструванню в Україні зумовлюють необхідність реальних, дієвих заходів щодо їх запобігання. Зокрема, і в першу чергу, це об'єктивно зумовлює здійснення активних дій щодо детінізації економіки. Детінізація економіки – це цілісна система дій, спрямована передусім на подолання та викорінення причин і передумов тіньових явищ. Стратегічною метою детінізації економіки має стати істотне зниження рівня тінізації шляхом створення сприятливих умов для розвитку бізнес-адміністрування в Україні.

Список використаних джерел:

1. Варналій З. С. Конкуренція і підприємництво : монографія / З. С. Варналій. – Київ : Знання України, 2015. – 463 с.
2. Войнаренко М. П., Костюк О. М. Сутність та принципи бізнес-адміністрування на підприємствах / М. П. Войнаренко, О. М. Костюк. – Київ: ЕКОНОМІКА реалії часу, 2013. – № 4 (9). – С.49–51.